

ชะกาต เครื่องมือพัฒนาสังคมมุสลิมอย่างยั่งยืน

﴿ دور الزكاة في تنمية المجتمع ﴾

[ไทย - Thai - تايلاندي]

ซูฟอัม อุษมาน

ผู้ตรวจทาน : พิชชล อับดุลฮาดี

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ دور الزكاة في تنمية المجتمع ﴾

« باللغة التايلاندية »

صافي عثمان

مراجعة: فيصل عبدالهادي

2010 - 1431

islamhouse.com

ชะกาต เครื่องมือพัฒนาสังคมมุสลิมอย่างยั่งยืน

อิสลาม ศาสนาที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของชีวิต

อัลลอฮ์ สุขหानะฮ์ฮะอะอะอะอะอะ ได้มีพระดำรัสในอัลกุรอานว่า

﴿أَيُّومَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

المائدة: 3

ความว่า "วันนี้ข้าได้ให้สมบูรณ์แก่พวกเจ้าแล้วซึ่งศาสนาของพวกเจ้า และข้าได้ให้ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้วซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้โปรดปรานอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว" (อัล-มาอิดะฮ์ : 3)

ความสมบูรณ์ของอิสลามตามนัยของโองการดังกล่าวนี้ คือ การที่อิสลามมีบทบัญญัติและหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงตนได้อย่างถูกต้องในทุกแง่มุม ทุกกิจการ ทุกความเคลื่อนไหว และทุกด้านที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตในโลกนี้

ในคำสอนของอิสลาม เราจะพบว่ามีความละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับหลักพื้นฐานอันเป็นปัจจัยในการดำรงอยู่ของมนุษย์ไว้อย่างครบถ้วน ครอบคลุมทุกอิริยาบถในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อาทิ¹ ด้านความเชื่อและอภิปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นภาคความสัมพันธ์ของมนุษย์กับพระเจ้า ด้านมารยาท ศีลธรรมและจริยธรรม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสถาบันครอบครัว ด้านงานสาธารณกุศล ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านบทบาทสตรี ด้านภารกิจของเยาวชน และอื่นๆ

หากจะพิจารณาคร่าวๆ จากหลักการอิสลามทั้งห้าประการ ก็จะพบว่าอิสลามไม่ได้เน้นหรือให้ความสำคัญเฉพาะแค่ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่อิสลามได้มุ่งหมายเพื่อสร้างความสมดุลให้กับมนุษย์ในด้านอื่นๆ ด้วย ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม ได้กล่าวถึงหลักการอิสลามทั้งห้านี้ไว้ว่า

«بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ، شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ»

ความว่า "ศาสนาอิสลามนั้นถูกสถาปนาบนหลักห้าประการ นั่นคือ การปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ การดำรงไว้ซึ่งการละหมาด การจ่ายชะกาต การทำหัจญ์ และการถือศีลอดในเดือนเราะมะฎอน" (บันทึกโดยอัล-บุคอรีฮ์ หมายเลขหะดีษที่ 8, และมุสลิม หมายเลข 122)

¹ ดูเพิ่มเติมใน มัสลัน มาหะมะ (บรรณาธิการ). **อิสลามวิถีแห่งชีวิต**. จากเว็บไซต์อิสลามเฮ้าส์ <<http://www.islamhouse.com/p/222847>>, และ ฮัด-ตุวัยญีรีย, มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม (ยูซุฟ อนุบักกู แปล). **ความสมบูรณ์ของศาสนาอิสลาม**. <<http://www.islamhouse.com/p/185736>>

โดยสรุปแล้ว หลักการอิสลามทั้งห้าประการนี้เป็นเสมือนสัญลักษณ์ในแต่ละด้านของศาสนาอิสลาม ซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยและแตกต่างกันเป็นบทบัญญัติในรูปแบบต่างๆ ออกไปอีกมากมาย กล่าวคือ

- หลักการอิสลามข้อที่หนึ่ง การปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮ์และมุฮัมมัดนั้น เป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ คือสัญลักษณ์ในด้านความเชื่อและการศรัทธา ซึ่งหมายรวมถึงรายละเอียดอื่นๆ ด้วยเช่น การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ต่อคัมภีร์ของอัลลอฮ์ ต่อมะลาอิกะฮ์ ต่อศาสนทูตทั้งหลาย ต่อวันกิยามะฮ์ และต่อกฎศกาวการณ(เกาะฎอฮ์ เกาะดัว)ของอัลลอฮ์ เป็นต้น

- หลักการอิสลามข้อที่สอง การละหมาด เป็นสัญลักษณ์ในด้านอิบาดะฮ์ เป็นภาคปฏิบัติในบริบทหน้าที่ของมนุษย์ต่อพระผู้เป็นเจ้าของเขา ซึ่งจะรวมถึงอิบาดะฮ์ต่างๆ นอกเหนือไปจากการละหมาดด้วย เช่น การอ่านอัลกุรอาน การขอดุอาอ์ การซิกิร และอื่นๆ

- หลักการอิสลามข้อที่สาม การจ่ายซะกาต เป็นสัญลักษณ์ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีนัยรวมถึงระบบการจัดการทรัพย์สินในรูปแบบอื่นๆ ด้วย อาทิ การค้าขาย การกสิกรรม การจัดการมรดก การบริจาค การวะกัฟ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- หลักการอิสลามข้อที่สี่ การทำหัจญ์ คือสัญลักษณ์ในแง่ของระบบประชาคมแห่งอิสลาม(อุมมะฮ์ อิสลามียะฮ์) เป็นการใช้ชีวิตในรูปแบบหมู่คณะและการร่วมสังคมเดียวกัน และจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการในด้านการเมืองการปกครองเป็นกลไกและเครื่องมือ ซึ่งในคำสอนอิสลามก็มีบทบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการต่างๆ เหล่านั้นไว้เพียบพร้อม เช่น กฎหมายอาญา การกำหนดบทลงโทษ การพิพากษา การบริหารชุมชน ฯลฯ

- หลักการอิสลามข้อที่ห้า การถือศีลอด คือสัญลักษณ์ในด้านการขัดเกลาจิตวิญญาณ การมุ่งเน้นสร้างจริยธรรมและทำนุบำรุงศีลธรรมของมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคมให้มีความเสถียรและมั่นคงอยู่เสมอ

ชะกาต เสาหลักต้นที่สามของศาสนาอิสลาม

จากข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ชะกาตคือหนึ่งในเสาหลักที่สำคัญของศาสนาอิสลาม เป็นรากหนึ่งในจำนวนรากอิสลามทั้งห้าประการ สถานะของชะกาตจึงไม่ได้น้อยไปกว่าสถานะของรากข้ออื่นๆ เลย ประหนึ่งว่า หากไม่มีการจ่ายซะกาตรวมอยู่ในหลักการทั้งห้าประการนี้ อิสลามก็ไม่ใช่อิสลามที่สมบูรณ์อีกต่อไป ด้วยเหตุนี้เอง ท่านอับู บักรุ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เคาะลีฟะฮ์คนแรกของอิสลามจึงได้ยื่นกรานที่จะทำสงครามต่อสู้กับบรรดาผู้ที่ปฏิเสธการจ่ายซะกาต หลังจากการเสียชีวิตของท่านปี คีอัลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลิม²

นอกเหนือไปจากการกำหนดให้ชะกาตเป็นหนึ่งในหลักการอิสลามทั้งห้าประการ อิสลามยังได้สร้างกระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจ่ายซะกาตอย่างครบถ้วน ด้วยการกำหนดผลบุญ ความประเสริฐ และคุณค่าอันยิ่งใหญ่ ให้กับบรรดาผู้ที่ทำหน้าที่ในการจ่ายซะกาตได้อย่างเต็มความสามารถในเรื่องนี้ปรากฏหลักฐานจากพระดำรัสของอัลลอฮ์ในอัลกุรอานหลายแห่งด้วยกัน เช่น

² รายละเอียดของประเด็นนี้มีอยู่ในหะดีษที่บันทึกโดย อัล-บุคอรี หมายเลข 1400, 1456, 6924, 7284 และมุสลิม หมายเลข 133

อัลลอฮฺ สุบหานะฮฺ วะตะอาลาได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ (177)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ศรัทธา และประกอบสิ่งที่ดีทั้งหลาย และดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและจ่ายซะกาตนั้น พวกเขาจะได้รับรางวัลของพวกเขา ณ พระเจ้าของพวกเขา และไม่มีความกลัวอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นแก่พวกเขา และทั้งพวกเขาก็ไม่เสียใจ” (อัล-บะเกาะเราะฮฺ : 277)

﴿ وَمَا آتَيْتُم مِّن رَّبًّا لِّرَبُّوٓا۟ فِيۢ أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرِبُوٓا۟ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴾ (39)

ความว่า “และสิ่งที่พวกเขาจ่ายออกไปจากทรัพย์สิน (ดอกเบี้ย) เพื่อให้มันเพิ่มพูนในทรัพย์สินของมนุษย์ มันจะไม่เพิ่มพูน ณ อัลลอฮฺ และสิ่งที่พวกเขาจ่ายไปจากซะกาต โดยพวกเขาปรารถนาพระพักตร์ของอัลลอฮฺ ชนเหล่านั้นแหละ พวกเขาคือผู้ได้รับการตอบแทนอย่างทวีคูณ” (อัล-รุม : 39)

﴿ خُذْ مِّنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾ (103)

ความว่า “(มุหัมหมัด) เจ้าจงเอาส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินสมบัติของพวกเขาเป็นทาน เพื่อให้พวกเขาบริสุทธิ์ และล้างมลทินของพวกเขาด้วยสิ่งที่เป็นทานนั้น และเจ้าจงขอพรให้แก่พวกเขาเถิด เพราะแท้จริงการขอพรของเจ้านั้น ทำให้เกิดความสุขแก่พวกเขา และอัลลอฮฺเป็นผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้” (อัล-เตาบะฮฺ : 103)

และในหะดีษของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ก็มีหลักฐานในลักษณะเดียวกันนี้มากมาย ที่ระบุถึงความประเสริฐและคุณค่าต่างๆ ของการใช้จ่ายทรัพย์สินตามที่อัลลอฮฺใช้ ซึ่งมันรวมทั้งที่เป็นภาคบังคับเช่นการจ่ายซะกาต และที่เป็นการบริจาคด้วยความสมัครใจ เช่น การเศาะตะเกาะฮฺ ฮะดียะฮฺ วะกัฟ และอื่นๆ³

³ ดูเพิ่มเติมใน อัล-เกาะฮฺญอนีย์, สะอีด บิน อะลี บิน วะฮัฟ. เศาะตะเกาะฮฺ อัล-ตะฎาวูอฺ ฟิ อัล-อิสลาม. <<http://www.islamhouse.com/p/193661>>

นอกจากจะมีหลักฐานสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจ่ายชะกาตอย่างครบถ้วนแล้ว ยังมีหลักฐานที่มาจากกรณีการเตือนสำคัญ สำหรับบุคคลที่ไม่ยอมจ่ายชะกาตและละเลยต่อหน้าที่ในการใช้จ่ายทรัพย์สินตามเป้าประสงค์ของอัลลอฮ์และบทบัญญัติอิสลาม⁴ ในอัลกุรอานมีระบุว่า

﴿وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنْزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٣٥﴾﴾ [التوبة/٣٤-٣٥].

ความว่า “บรรดาผู้ที่สะสมทองและเงิน และไม่จ่ายมันในทางของอัลลอฮ์นั้น จงแจ้งข่าวแก่พวกเขาเกิดด้วยการลงโทษอันเจ็บปวด วันที่มันจะถูกเผาด้วยไฟนรกแห่งญะฮันนัมแล้วหน้าผากของพวกเขา และสีข้างของพวกเขาและหลังของพวกเขา จะถูกนำไปด้วยมัน นี่แหละคือสิ่งที่พวกเขาได้สะสมไว้ เพื่อตัวของพวกเขานั่น ดังนั้น จงลิ้มรสสิ่งที่พวกเขาสะสมไว้เกิด” (อัด-เตอาบะฮ์ 34-35)

และมีรายงานโดยอบู ฮุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ กล่าวว่า “ท่านรอซูลุลลอฮ์ คือลัลลอฮ์ อะลียะฮิ อะลยฮิ วะสลัลม ได้กล่าวว่า

«مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثَّلَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَيْبَتَانِ، يُطَوِّفُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، ثُمَّ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتَيْهِ -يَعْنِي بِشِدْقَيْهِ-، ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا مَالِكٌ، أَنَا كَنْزُكَ»، ثُمَّ تَلَا ﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ...﴾ الآية. أخرجه البخاري.

ความว่า "ใครที่อัลลอฮ์ได้ประทานทรัพย์สินแก่เขาแล้วเขาไม่ทำการจ่ายชะกาตของมัน มันจะถูกจำแลงแก่เขาในวันกิยามะฮ์ให้เป็นหูหูล้าน มีสองเขี้ยว มันจะรัดเขาในวันกิยามะฮ์แล้วรัดที่ขากรรไกรของเขาทั้งสองข้างแล้วมันจะกล่าวว่า ข้าคือทรัพย์สินของเจ้า ข้าคือสิ่งที่เจ้าสะสมไว้" แล้วท่านก็อ่านอายะฮ์นี้

﴿وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ...﴾ (آل عمران : 180)

จนจบอายะฮ์” (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 1403)

อบู ฮุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้กล่าวว่า ท่านรอซูลุลลอฮ์ คือลัลลอฮ์ อะลียะฮิ อะลยฮิ วะสลัลม ได้กล่าวว่า

«مَا مِنْ صَاحِبِ كَنْزٍ لَا يُؤَدِّي زَكَاتَهُ إِلَّا أُحْمِيَ عَلَيْهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ، فَيُجْعَلُ صَفَائِحَ، فَيُكْوَىٰ بِهَا جَنْبَاهُ وَجَبِينُهُ، حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَ عِبَادِهِ، فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ». أخرجه مسلم

⁴ ดูเพิ่มเติมใน อัด-ตุวายญีรีย, มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม (อิสมาณ จารง แปล). การจ่ายหรือออกชะกาต. <<http://www.islamhouse.com/p/233028>>

ความว่า “ไม่มีผู้ใดที่เป็นผู้สะสมทรัพย์แล้วไม่จ่ายชะกาดของมันยกเว้นมันจะถูกเผา
ในไฟนรก แล้วมันถูกทำให้แบนแล้วถูกนำมาวัดกับสีข้างของเขาและหน้าผากของ
เขา จนกว่าอัลลอฮ์จะตัดสินระหว่างบ่าวของพระองค์ ในวันที่หนึ่งวันของมันมีความ
ยาวเท่ากับห้าหมื่นปี” (บันทึกโดยมุสลิม หมายเลข 987)

รายงานจากท่านอบู ซุรฺเราะฮ์ญัลลอลฮฺ อันฮฺ กกล่าวว่า ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม ได้
กล่าวว่า

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، أَوْ: وَالَّذِي لَا إِلَهَ عَيْرُهُ - أَوْ كَمَا حَلَفَ - مَا مِنْ رَجُلٍ تَكُونُ
لَهُ إِبِلٌ، أَوْ بَقَرٌ، أَوْ غَنَمٌ، لَا يُؤَدِّي حَقَّهَا، إِلَّا أَتَى بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْظَمَ مَا تَكُونُ
وَأَسْمَنَهُ، تَطَّوُّهُ بِأَخْفَافِهَا، وَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا، كُلَّمَا جَارَتْ أُخْرَاهَا رُدَّتْ عَلَيْهِ
أَوْ لَاهَا، حَتَّى يُقْضَى بَيْنَ النَّاسِ». متفق عليه

ความว่า “ขอสาบานด้วย(อัลลอฮฺ)ผู้ที่ชีวิตฉันอยู่ในมือพระองค์ หรือ ขอสาบานด้วย
ผู้ที่ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ (หรือคำสาบานอื่นตามที่ท่านได้สาบานไว้)
ว่า ไม่มีผู้ใดที่มีอูฐ วัวหรือแพะแล้วเขาไม่จ่ายสิทธิของมัน นอกจากมันจะถูกนำมา
ในวันกิยามะฮฺในลักษณะที่ใหญ่มากและอ้วนมากแล้วมันจะเหยียบเขาด้วยเท้า และ
ขวิดด้วยเขาของมัน ทุกครั้งที่ตัวสุดท้ายผ่านไปตัวแรกก็จะหวนกลับคืนมา จนกว่า
จะมีการตัดสินระหว่างมนุษย์” (บันทึกโดยอัล-บุคอรี หมายเลข 1460 ส่วนนวน
รายงานนี้เป็นของท่าน และมุสลิม หมายเลข 987)

ทำไมต้องจ่ายชะกาด?

ชะกาดนั้นถือเป็นภาระหน้าที่สำหรับผู้มีทรัพย์สินครบตามเงื่อนไข ซึ่งจำเป็นต้องจ่ายให้กับผู้ที่มี
สิทธิและมีคุณสมบัติจะได้รับมัน อัลลอฮฺ สุบหانهะฮฺวะตะอะอาลา ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า

﴿وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ﴿٢٤﴾ لِلنَّسَائِلِ وَالْمَحْرُومِ ﴿٢٥﴾﴾ المعارج: ٢٤ - ٢٥

ความว่า “และบรรดาผู้ที่มีทรัพย์สินของพวกเขาที่มีส่วนที่ถูกต้องกำหนดไว้ สำหรับผู้
เอย่ขอและผู้ที่ไม่เอย่ขอ” (อัล-มะอะริจญ์ 24-25)

อายะฮ์นี้ให้ความหมายว่า ทรัพย์สินต่างๆ ที่เราครอบครองนั้นมีส่วนที่เราต้องกำหนดไว้เพื่อจ่าย
ให้เป็นสิทธิของผู้คนที่มีความจำเป็น และอุละมาฮ์หลายท่านก็ได้อธิบายว่า ส่วนที่กำหนดไว้นี้คือชะกาด
นั่นเอง⁵ ซึ่งตรงกับที่ท่านอบู บักรฺ เราะฮิมัลลอฮฺอันฮฺ ได้ปรารภไว้เมื่อครั้งที่ประกาศทำสงครามกับผู้
ปฏิเสธชะกาดว่า

«وَاللَّهِ، لَا قَاتِلَنَ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ، فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ»

⁵ ดูตีฟซีร ฮัจญ์-ญะบะรีฮ์ ในการอธิบายอายะฮ์ที่ 24-25 จากสุเราะฮ์ อัล-มะอะริจญ์

ความว่า “ขอสาบานด้วยอัลลอฮฺ แท้จริง ฉันจะทำสงครามต่อสู้กับผู้แบ่งแยก ระหว่างการละหมาดและการจ่ายซะกาต เพราะแท้จริงแล้ว ซะกาตนั้นก็คือสิทธิ(อันพึงจ่าย)ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน” (บันทึกโดย อัล-บุคอรีย์ หมายเลข 6924 และมุสลิม 133)

การที่ผู้ครอบครองทรัพย์สินครบตามเงื่อนไขแต่ปฏิเสธหรือละเลยที่จะจ่ายซะกาต ก็ย่อมหมายความว่าเขาได้ปฏิเสธหน้าที่ความรับผิดชอบของตนที่ถูกกำหนดไว้ชัดเจนในบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งจะนำไปสู่มูลเหตุที่ทำให้เขาต้องได้รับโทษจากอัลลอฮฺ

ระหว่างซะกาตกับภาษี

อันที่จริงแล้ว ถ้าหากเราจะเปรียบเทียบซะกาตกับภาษีในระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ เราก็จะพบว่าส่วนที่เราจ่ายเป็นซะกาตนั้นมีจำนวนเล็กน้อยมากถ้าจะเทียบกับเงินภาษีที่เราต้องจ่ายอยู่ทุกวี่วัน

ซะกาตนั้นจะจัดเก็บเฉพาะกับผู้ที่มีทรัพย์สินหรือรายได้ตามพิกัดที่กำหนดเท่านั้น ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่จะโยนภาระการเสียภาษีบางอย่างเช่นภาษีมูลค่าเพิ่มให้เป็นภาระของผู้บริโภคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะบวกรวมอยู่ในราคาสินค้าที่เราจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันโดยที่ผู้บริโภคอย่างประชาชนทั่วไปอาจจะไม่เคยคิดถึงด้วยซ้ำ

การเสียภาษีแต่ละครั้งก็ไซ้ว่าจะเล็กน้อย เพราะอย่างภาษีมูลค่าเพิ่มก็จะอยู่ที่ 7% ในขณะที่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำสุดก็อยู่ที่ 10%⁶ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการจ่ายซะกาตแล้วก็จะพบว่าเราต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงกว่ามาก เพราะเกณฑ์ของการจ่ายซะกาตนั้นจะอยู่ที่ 2.5% เท่านั้น

ความจำเป็นและบทบาทของซะกาตในการพัฒนาสังคมมุสลิม

ถ้าหากการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยด้านทุนทรัพย์เป็นหลัก และทุกประเทศในโลกนี้ก็มีการจัดการเก็บภาษีเพื่อนำมาใช้เป็นงบประมาณในการพัฒนา ในทำนองเดียวกันนี้เองที่อิสลามได้กำหนดให้มีการจ่ายซะกาต เพื่อใช้เป็นปัจจัยหลักในการระดมทุนทรัพย์ซึ่งจะนำมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาสังคมมุสลิมต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงแหล่งจ่ายของซะกาตก็จะได้เห็นถึงบทบาทสำคัญของมันในการพัฒนาสังคมมุสลิมอย่างชัดเจน ซึ่งในเรื่องนี้อัลลอฮฺได้มีบัญญัติไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَاتِ فَلَوْلَهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾ التوبة: ٦٠

ความว่า “แท้จริง การทำทาน(ซะกาต)ทั้งหลายนั้น ให้จ่ายสำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน และบรรดาผู้ที่ขัดสน และบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดาผู้ที่หัวใจของพวกเขาสนิทสนมโอนอ่อนต่ออิสลาม(มุอัลลัฟ) และในการไถ่ทาส และบรรดาผู้

⁶ ศึกษาเพิ่มเติมได้จากเว็บของกรมสรรพากร <<http://www.rd.go.th/publish/286.0.html>>

ที่หนี้สินส่วนตัว และในทางของอัลลอฮ์ และผู้ที่หมดตัวในระหว่างเดินทาง ทั้งนี้เป็น บัญญัติอันจำเป็นซึ่งมาจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้ ผู้ทรงปรีชาญาณ” (อัล-เตาบะฮ์ 60)

จากอายะฮ์นี้ทำให้เราได้ข้อสรุปว่า จำพวกบุคคลที่มีสิทธิได้รับชะกัตนั้นมีทั้งหมดแปดประเภท ดังนี้⁷

1- พุเกาะรออ์ (ผู้ที่ยากจน) คือผู้ไม่มีทรัพย์สินใดๆ เลย หรือมีเล็กน้อยไม่พอใช้จ่าย (ไม่ถึงครึ่งของรายจ่าย)

2- มะซากีน (ผู้ขัดสน) คือผู้ที่มีรายได้เกือบพอรายจ่าย หรือ ครึ่งหนึ่งของรายจ่าย

3- อามิลูน อะลยฮา (เจ้าหน้าที่ที่รวบรวมมัน) พวกเขาคือผู้จัดเก็บ ผู้ดูแล ผู้แบ่งสรร คนเหล่านี้หากมีเงินเดือนอยู่แล้วก็ไม่สามารถรับชะกัตได้อีก

4- บรรดาผู้ที่หัวใจของเขายังใหม่ต่ออิสลามคือ มุสลิมหรือกาฟิร หัวหน้าเผ่า ผู้ที่หวังว่าเขาจะเข้ารับอิสลาม หรือ(ผู้ที่เราหวัง)เพื่อให้พ้นจากความชั่วของเขา หรือหวังว่าการให้จะเพิ่มอีมานของเขา หรือหวังการรับอิสลามของคนที่มีเหมือนกับเขา คนต่างๆ เหล่านี้จะให้ชะกัตจำนวนที่ทำให้บรรลุเป้าหมายได้

5- ในกาไร่ถ่าตคือบรรดาทาสทั่วไปหรือทาสมุกาทับที่ทำสัญญาต้องการ(ซื้อ)ไถ่ตัวเองจากเจ้านายเพื่อให้พ้นจากการเป็นทาส และเขามีความต้องการชะกัต และที่เข้าช่ายนี้ด้วยก็คือการไถ่ตัวเชลยศึกที่เป็นมุสลิม

6- ผู้ที่หนี้สินส่วนตัวคือผู้ติดหนี้ซึ่งมีสองประเภท

6.1- ผู้ที่ติดหนี้เพื่อสมานไกลเกลี่ยระหว่างผู้ขัดแย้งกัน จะให้ชะกัตตามจำนวนที่เขาติดหนี้แม้เขาจะร่ำรวยก็ตาม

6.2- ผู้ที่ติดหนี้เพื่อตัวเองโดยที่เขาติดหนี้และไม่มีทรัพย์สินที่จะชดใช้หนี้

7- ในหนทางของอัลลอฮ์ คือผู้ที่สู้รบในหนทางอัลลอฮ์เพื่อเชิดชูศาสนาของพระองค์ และผู้ที่รวมอยู่ในกรณีเช่นเดียวกับพวกเขา เช่นคนที่เป็นนักดาอีย์ผู้ที่เชิญชวนสู่ศาสนาของอัลลอฮ์ คนเหล่านี้สามารถรับชะกัตได้หากไม่มีเงินเดือนประจำ หรือมีเงินเดือนแต่ไม่พอใช้

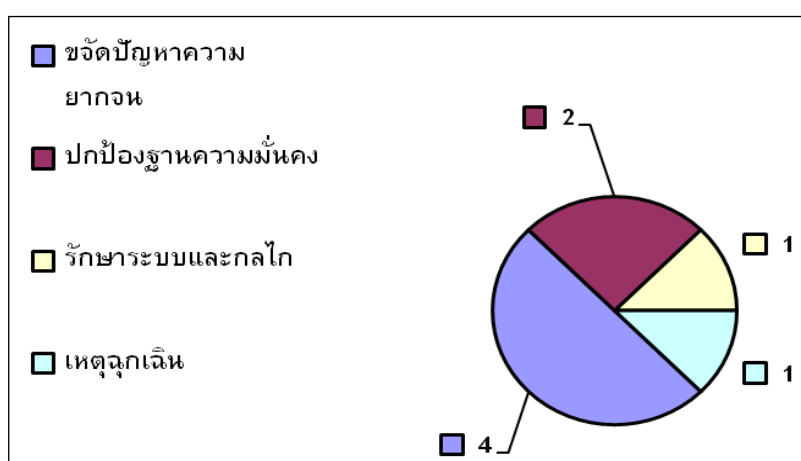
8- ผู้เดินทาง คือผู้ที่กำลังเดินทางแล้วหมดเสบียงระหว่างเดินทางไม่มีทรัพย์สินที่จะใช้เดินทางกลับบ้านเมืองได้ คนประเภทนี้จะให้ชะกัตจำนวนที่จะเขาจำเป็นต้องใช้ในการเดินทาง แม้เขาจะเป็นคนที่ร่ำรวย(ณ ภูมิภาคของเขา)ก็ตาม

และหากนำมาจัดหมวดหมู่ใหม่ก็อาจจะได้ข้อสรุปถึงบทบาทของชะกัตในการพัฒนาสังคมจากแต่ละด้านตามตารางข้างล่างนี้

⁷ ดูเพิ่มเติมที่ อัล-ศุวัยญีรีย, มุหัมมัด บิน อิบรอฮีม (อิสมาน จารง ผู้แปล). แหล่งแจกจ่ายชะกัต. เว็บไซต์อิสลามเฮ้าส์ <<http://www.islamhouse.com/p/233054>>

จำพวกบุคคลที่มีสิทธิในชะกาด	ผลของการพัฒนาที่ได้จากชะกาด
1) ฟากิรุ 2) มิสกิน 3) ผู้ติดหนี้ 4) ทาส	ขจัดมูลเหตุหลักของความล้าหลังและช่องว่างอันเป็น ตัวปัญหาที่ทำให้สังคมไม่พัฒนา (ความยากจน หนี้สิน การเป็นทาส)
5) มุอัลลัฟ 6) การปฏิฮาดในหนทาง ของอัลลอฮุ	เพิ่มจำนวนและขยายฐานความมั่นคงของ ประชาชาติ ปกป้องอิปไตยและเสรีภาพในการนับ ถืออิสลาม
7) เจ้าหน้าที่เก็บชะกาด	รักษาระบบและกลไกการพัฒนาให้มีเสถียรภาพ ถาวร
8) ผู้เดินทางที่หมดตัว	งบประมาณฉุกเฉินสำหรับเหตุจำเป็น

ถ้าดูจากสัดส่วนตามหมวดหมู่ข้างต้นก็จะเห็นว่า ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขจัดปัญหาความยากจนอันเป็นปัญหาหลักในเรื่องของการพัฒนาจะมีมากกว่าด้านอื่นๆ ทั้งหมด ซึ่งหมวดนี้มีผู้ที่รับชะกาดทั้งหมดสี่จำพวก คือ ฟากิรุ, มิสกิน, ทาส และผู้ที่ติดหนี้ รองลงมาก็คือส่วนที่เป็นด้านการปกป้องอิปไตยและการขยายฐานความมั่นคงของอิสลาม โดยมีผู้รับชะกาดในหมวดนี้ก็คือมุอัลลัฟและผู้ปฏิฮาดในหนทางของอัลลอฮุ ซึ่งเห็นได้ชัดตามกราฟข้างล่างนี้

ความยากจนเป็นสาเหตุแห่งความล้าหลัง

ทุกวันนี้ หนึ่งในจำนวนปัญหาหลักที่เหล่าประเทศกำลังพัฒนาต่างประสบกันอยู่ก็คือ ปัญหาความยากจน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น อาชญากรรม ขาดโอกาสทางการศึกษา โสเภณี หนี้้นอกระบบ คุณภาพชีวิตที่เสื่อมโทรม ฯลฯ กลายเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญตัวหนึ่งว่าประเทศนั้นพัฒนาหรือไม่ในระดับใด

ในอิสลามก็มองว่าความยากจนเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการเยียวยา ในหลายโองการจากอัลกุรอานที่อัลลอฮุได้เน้นย้ำถึงการให้ความสำคัญกับคนที่ยากจนขัดสน และเตือนส่ำทับถึงการไม่ดูแลคนที่ขาดแคลนปัจจัยอย่างเช่นพวกเขาเหล่านั้น อัลลอฮุได้ตรัสว่า

﴿ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ وَالتَّيْتَمَى
وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴾ ﴿٢١٥﴾ البقرة:

๒๑๕

ความว่า “พวกเขาจะถามเจ้า(มุหัมมัด)ว่า พวกเขาจะบริจาคสิ่งใดบ้าง? จงกล่าว
เถิดว่า ททรัพย์สินใดๆ ก็ตามที่พวกท่านบริจาคไปก็จงให้แก่ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง
และบรรดาญาติที่ใกล้ชิด และแก่บรรดาเด็กกำพร้า และบรรดาคนยากจน และผู้ที่
อยู่ในการเดินทาง และก็ความดีใด ๆ ที่พวกท่านกระทำอยู่นั้น แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรู้
ดี” (อัล-บะเกาะเราะฮะฮ์ 215)

﴿ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينُ فَأَرْزُقُوهُمْ مِنْهُ

﴿ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴾ ﴿٨﴾ النساء: ๘

ความว่า “เมื่อบรรดาญาติที่ใกล้ชิด บรรดาเด็กกำพร้า และบรรดาผู้ที่ยากจนขัดสน
มาร่วมอยู่ด้วยในการแบ่งมรดก ก็จงปันส่วนหนึ่งจากสิ่งนั้น ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่
พวกเขา และจงกล่าวแก่พวกเขาอย่างดี” (อัน-นิสาฮ์ 8)

﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ

وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
بِالْجُنُبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ

﴿ مُخْتَلًا فَخُورًا ﴾ ﴿٣٦﴾ النساء: ๓๖

ความว่า “และจงเคารพสักการะอัลลอฮ์เถิด และอย่าให้มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นภาคีกับ
พระองค์ และจงทำดีต่อผู้บังเกิดเกล้าทั้งสองและต่อผู้เป็นญาติที่ใกล้ชิด และเด็ก
กำพร้าและผู้ขัดสน และเพื่อนบ้านใกล้เคียงและเพื่อนที่ห่างไกล และเพื่อนเคียงข้าง
และผู้เดินทาง และผู้ที่มือขวาของพวกเจ้าครอบครอง แท้จริงอัลลอฮ์ไม่ทรงชอบผู้
ยะโส ผู้โอ้อวด” (อัน-นิสาฮ์ 36)

การไม่สนใจดูแลผู้ยากจนขัดสนที่เป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมสังคมคือสิ่งที่อิสลามยอมรับไม่ได้ และ
เรื่องนี้ยังมีส่วนเกี่ยวพันกับการที่คนผู้หนึ่งต้องโดนลงโทษในวันกิยามะฮ์ด้วย อัลลอฮ์ได้ตรัสถึงชาวนรก
ส่วนหนึ่งว่า

﴿إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝ وَلَا يُحِضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۝﴾ ٣٤ ﴿فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَهُنَا حَمِيمٌ ۝ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسِيلِينَ ۝﴾ ٣٦ ﴿لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ﴾ ٣٧ ﴿الحاقة: ٣٣

๓๗ -

ความว่า “แท้จริง เขามีได้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ผู้ยิ่งใหญ่ และเขามีได้ส่งเสริมให้อาหารแก่คนขัดสน ดังนั้น วันนี้เขาจะไม่มีมิตรสนิท ณ ที่นี้ และไม่มีอาหารอย่างใด นอกจากน้ำหนองที่ไหลมาจากแผลของชาวนรก ไม่มีผู้ใดกินมัน นอกจากบรรดาผู้กระทำความผิด” (อัล-ห้ำกเกาะฮุ 33-37)

ความยากจนถือเป็นพินนะฮ์หรือบททดสอบประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อการปฏิเสธศรัทธา และรุนแรงเท่าๆ กับบททดสอบประเภทอื่นได้ ด้วยเหตุนี้ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จึงได้ขออุอาห์ต่ออัลลอฮ์ให้พ้นจากพินนะฮ์ของความยากจน เช่นเดียวกันกับที่ท่านขอความคุ้มครองให้พ้นจากบททดสอบของความร่ำรวย เช่นในบทอุอาห์ของท่านที่ว่า

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ، وَالْمَغْرَمِ، وَالْمَأْتَمِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ النَّارِ، وَفِتْنَةِ النَّارِ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغِنَى، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ، وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ»

ความว่า "โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยพระองค์ จากความเกียจคร้าน ความแก่เฒ่า การติดหนี้สิน การติดบาป โอ้ พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยพระองค์จากการทรมานและการทดสอบในนรก จากการทดสอบและการทรมานในหลุมศพ จากความเลวร้ายในการทดสอบของความร่ำรวยและความยากจน ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยพระองค์จากความชั่วร้ายในการทดสอบของดัจญาล" (บันทึกโดย อัล-บุคอรีฮ์ 6375 สำนักนรายนานี้เป็นของท่าน และ มุสลิม 589 ในบทว่าด้วยการซิกิร)

ทุกเช้าและเย็น ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม จะขอความคุ้มครองให้พ้นจากการเป็นกุฟรหรือการปฏิเสธศรัทธา พร้อมๆ กับกรขอให้พ้นจากความยากจนด้วย นั่นคือบทซิกิรของท่านที่ว่า

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ»

ความว่า “โอ้ อัลลอฮ์ แท้จริงฉันขอความคุ้มครองต่อพระองค์ให้จากกุฟร(การฝ่าฝืนหรือปฏิเสธศรัทธา)และให้พ้นจากความยากจน และฉันขอความคุ้มครองต่อพระองค์จากการลงโทษในหลุมศพ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์” (อบู ดาวูด หมายเลข 4426)^๘

^๘ ดูเพิ่มเติมใน อุษมาน อิดริส, บทซิกิรเช้าเย็นที่เศาะฮีหจากท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม. เว็บไซต์อิสลามเฮ้าส์ <<http://www.islamhouse.com/p/47743>>

เช่นเดียวกับที่ท่านขอให้พ้นจากการเป็นหนี้ล้นตัว

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ،
وَضَلَعِ الدِّينِ، وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ». أخرجه البخاري.

ความว่า "โอ้พระผู้อภิบาลแห่งข้า แท้จริงข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์
จากความกังวลใจและความโศกเศร้า ความอ่อนแอและความเกียจคร้าน ความ
ขลาดและความตระหนี่ การติดหนี้ที่มากมายจนล้นตัว และการพ่ายแพ้ต่อผู้อื่น"
(บันทึกโดย อัล-บุคอรี 6369)

ข้อเท็จจริงทางหลักฐานเหล่านี้ชี้ชัดว่า อิสลามได้บัญญัติชะกาดไว้และกำหนดให้เป็นหนึ่งในรูก
กันอิสลามทั้งห้าประการ ก็เพื่อต้องการที่จะพัฒนาให้สังคมได้พ้นจากความยากจน อันเป็นมูลเหตุหลัก
ของความล้มเหลวและความอ่อนแอของประชาชาติ ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างไม่เพียงแคในด้านเศรษฐกิจ
เท่านั้น แต่อาจจะลามไปถึงด้านอื่นๆ อีกมากมาย

ชะกาดกับการศึกษา

หนึ่งในด้านหลักที่เป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาก็คือการศึกษา สังคมใดที่มีการศึกษาสูงก็
ย่อมมีศักยภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ดีกว่าสังคมที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาอิสลามอันเป็นหลักคำสอนที่จะคอยขัดเกลามนุษย์ให้เป็นมุสลิมที่มีคุณภาพ
มีศีลธรรม จริยธรรม และเป็นสมาชิกที่สร้างคุณค่าให้กับสังคม

โอกาสทางการศึกษาอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นความยากจนที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อ
ที่ผ่านมา เพราะส่วนมากแล้วผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษามักจะเป็นคนที่ไม่มีความรู้หรือทุนทรัพย์เป็นหลัก นอกจากนี้
การศึกษาถือว่าเป็นสาเหตุหลักที่จะทำให้อิสลามมั่นคงและขยายกว้างขึ้นได้อีกด้วย ดังนั้น การจ่ายชะ
กาดเพื่อการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่นักวิชาการบางท่านมีทัศนะว่าสามารถจะจ่ายชะกาดเพื่อสนับสนุน
การศึกษาได้ โดยรวมอยู่ในหมวดของการบริจาคในหนทางของอัลลอฮ์⁹ ทั้งนี้จำเป็นที่จะต้องศึกษา
เพิ่มเติมในรายละเอียดปลีกย่อยของประเด็นนี้จากหนังสือ ตำรา และพิตวาของอุลามาอ์ที่เกี่ยวข้องด้วย

กองทุนชะกาดและการบริหารจัดการ

ณ เวลาคู่ปัจจุบัน สิ่งหนึ่งที่น่าจะช่วยส่งเสริมให้ชะกาดได้แสดงบทบาทในการพัฒนาอย่างเป็น
รูปธรรมและมีความชัดเจนก็คือกองทุนชะกาด ซึ่งควรต้องอยู่ในความจำเป็นเร่งด่วนประการหนึ่งในสังคม
มุสลิมที่ต้องช่วยกันผลักดันและเรียกร้องเชิญชวนเพื่อให้มันสามารถเกิดขึ้นได้จริง และต้องอาศัย
บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทุ่มเทเสียสละในการบริหารจัดการเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน
มีความซื่อสัตย์และเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ที่จะจ่ายชะกาดให้

ทั้งนี้ ปัจจัยหลักๆ ที่คาดว่าจะเป็นอุปสรรคที่ทำให้การบริหารจัดการชะกาดในสังคมมุสลิม
บ้านเรายังขาดประสิทธิภาพก็คือ

⁹ ดูพิตวาของเชค อับดุลลอฮ์ บิน อับดุลเราะห์มาน บินญิบรีน <<http://ibn-jebreen.com/book.php?cat=6&book=41&toc=1602&page=1501&subid=3234>>, และดูเพิ่มเติมที่ <<http://islamqa.com/ar/ref/34631>>

- 1) ความไม่รู้และไม่เข้าใจ หมายถึง สังคมบางส่วนยังไม่รู้หน้าที่ของตนเกี่ยวกับการจ่ายชะกาต หรือรู้แล้วแต่ก็ยังละเลยเนื่องด้วยความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องต่อบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชะกาต
- 2) ความไม่ไว้วางใจ คือ การที่ผู้จ่ายชะกาตไม่เชื่อมั่นในองค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่รับหน้าที่จัดเก็บชะกาต ว่าชะกาตที่ตนจ่ายไปจะถูกนำไปจ่ายให้กับผู้ที่มีคุณสมบัติควรได้รับชะกาตอย่างถูกต้อง
- 3) ขาดอะมานะฮ์และความซื่อสัตย์ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรและหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวมชะกาต ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาในข้อที่ได้กล่าวมาข้างต้น
- 4) การจัดการที่ไม่ดีและไม่เป็นระบบ หมายถึง การบริหารจัดการที่สะเปะสะปะ ไม่มีการควบคุมอย่างรัดกุมและได้มาตรฐานในการจัดเก็บ การทำบัญชี การแจกจ่าย และการประเมินผลการทำงาน รวมทั้งความโปร่งใสในด้านต่างๆ

สรุป

ชะกาต เป็นฟิรฎูที่จำเป็นเหนือมุสลิมทุกคนที่มีความสามารถจะต้องทำหน้าที่แบ่งปันส่วนเพียงเล็กน้อยจากทรัพย์สินของตนให้เป็นสิทธิของผู้ที่มีคุณสมบัติจะได้รับมัน การจ่ายชะกาตในมิติของอิสลามไม่ใช่แค่การทำหน้าที่ในฐานะเป็นมุสลิมเท่านั้น แต่ยังเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นการผลักดันในสังคมก้าวไปข้างหน้าได้อย่างถาวรและมั่นคง เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนกันในความดีงาม ซึ่งจะสร้างคุณูปการมากมายให้กับสังคมมุสลิมและอิสลามสืบไป

การที่จะทำให้ชะกาตได้มีบทบาทในการพัฒนาสังคมมุสลิมนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทำงานที่มีความพร้อมในด้านต่างๆ ที่จำเป็น อาทิเช่น ความอิดลาค ความทุ่มเท การจัดการที่ดี และการผลักดันให้ความรู้ความเข้าใจแก่สังคมเกี่ยวกับเรื่องของชะกาตอย่างต่อเนื่อง เมื่อใดที่สำนึกร่วมกันในสังคมมุสลิมได้เห็นถึงความสำคัญของการทำหน้าที่จ่ายชะกาตอันเป็นรูกันอิสลามประการหนึ่ง และมีผู้ที่อาสารับผิดชอบในเรื่องการบริหารจัดการ เมื่อนั้นบทบาทของชะกาตก็จะปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมขึ้นได้ และอาจจะส่งผลกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในเรื่องอื่นๆ ที่ความสัมพันธ์กับชะกาต เช่น การบริจาค การระงับ และอื่นๆ ได้อีกด้วย อินชาอัลลอฮ์